

บทที่ 1

ความสำคัญของปัญหา

หลักการและเหตุผล

ภาคเกษตรเป็นภาคที่มีความสำคัญต่อการกำหนดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นภาคเศรษฐกิจที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยึดเป็นอาชีพหลัก ผลผลิตจากการเกษตรนอกจากจะมีความสำคัญในฐานะที่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนแล้ว ยังเป็นปัจจัยการผลิตหลักในภาคอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากภาคเกษตรกรรม รวมทั้งยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศ อย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงที่ยังคงปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่องจนปัจจุบันก็คือ เกษตรกรที่ทำการผลิตในภาคเกษตรยังมีฐานะความเป็นอยู่ที่ยากจนและมีภาระหนี้สินเป็นจำนวนมาก เนื่องจากรายได้จากการเกษตรอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะมาจุนเจือเลี้ยงดูครอบครัวได้ ทำให้เกษตรกรบางส่วนจำเป็นต้องอพยพครอบครัวละทิ้งถิ่นฐานเพื่อออกไปแสวงหารายได้ในภูมิภาคอื่นและเมืองใหญ่ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาแรงงานอพยพและปัญหาทางสังคม ในการผลิตทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงดูครอบครัว ส่งผลให้เกษตรกรขาดแคลนเงินทุนที่จะนำมาลงทุนเพื่อประกอบการผลิต ดังนั้นปัจจัยการผลิตที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ “สินเชื่อการเกษตร” จากการที่เกษตรกรจำเป็นต้องใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรนี้เอง ทำให้เกิดสถาบันการเงินเพื่อบริการสินเชื่อเกษตรทั้งในภาครัฐบาลและเอกชนเช่น ธนาคารพาณิชย์ หรือ นายทุนในหมู่บ้าน ซึ่งบุคคลเหล่านี้มักจะมีการคิดอัตราดอกเบี้ยจากการกู้ที่ไม่แน่นอน และมีแนวโน้มค่อนข้างสูงกว่าสถาบันการเงินโดยทั่วไป หลักเกณฑ์ในการกู้ยืมเงินมีไม่มากนัก บางครั้งไม่ต้องใช้หลักประกันใดๆ เพื่อค้ำประกันเงินกู้ตลอดจนไม่จำกัดเงินกู้ ดังนั้นการกู้เงินจากเอกชนจึงได้รับความนิยมจากเกษตรกรเป็นอย่างมาก ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกู้ยืมในลักษณะเช่นนี้ของเกษตรกรพบว่า ในบางพื้นที่เกษตรกรประสบปัญหาการผลิต อาทิ ภัยธรรมชาติเช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม การระบาดของ โรคแมลง หรือภาวะการตลาดที่ทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมได้รวมทั้งมีการกู้ยืมเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการผลิตต่อไปด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกษตรกรประสบกับภาวะหนี้สินล้นพ้นตัว และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จัดตั้งขึ้นในปี 2509 มีฐานะเป็นสถาบันการเงินระดับชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการสินเชื่อการเกษตรแก่เกษตรกรอันเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ภารกิจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคือ เร่งสร้างสรรคการพัฒนาภาคการเกษตร โดยไม่เพียงแต่การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อส่งเสริมอาชีพหรือการดำเนินการของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรเท่านั้น หากแต่รวมถึงการดำเนินกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรทั้งทางตรงและทางอ้อมในหลายๆ ด้าน ทั้งนี้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หลักคือ มุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตร รวมทั้งเป็นการ กระจายรายได้ เพื่อพัฒนาชนบทอีกวิธีหนึ่ง ในรอบปีที่ผ่านมา (ปี 2537) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้บริการด้านสินเชื่อแก่เกษตรกรจำนวนทั้งสิ้น 4,024 ล้านครัวเรือน หรือประมาณร้อยละ 76.72 ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั่วประเทศ จำแนกเป็นเกษตรกรลูกค้าโดยตรงจำนวน 2,860 ล้านครัวเรือน สมาชิกสหกรณ์การเกษตร 1,108 ล้านครัวเรือน และกลุ่มเกษตรกร 56 ครัวเรือน ส่วนสถานการณ์หนี้ค้างชำระเมื่อสิ้นปี 2537 - 2538 มีหนี้ค้างชำระด้านเกษตรกร จำนวน 6,974 ล้านบาท และหนี้เงินกู้บุคคลอื่นรับใช้หนี้แทนผู้กู้เดิมจำนวน 40 ล้านบาท (ร้อยละ 0.57)

ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรเป็นปัญหาเรื้อรังที่สะสมมานาน สร้างความทุกข์ยากแก่เกษตรกรเป็นอย่างมาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้พยายามแก้ไขปัญหานี้ให้ผ่อนคลายลง อย่างไรก็ตามยังไม่มี การแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกรอย่างจริงจัง ภาระหนี้สินของเกษตรกรจึงเพิ่มสูงขึ้นถึงระดับที่เป็นอันตรายต่อเศรษฐกิจสังคมโดยรวม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้เงินกู้ธนาคารได้ตามกำหนด โดยได้เลือกศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเขตดำเนินการของ ธ.ก.ส. สาขาฝาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจุบันมีเกษตรกรลูกค้าทั้งหมด 10,340 คน จำนวนเงินกู้ในปีบัญชี 2539-2540 ทั้งหมด 600 ล้านบาท ลูกค้าสามารถส่งชำระหนี้ตามกำหนดทั้งหมด 1,238 คน จำนวนเงิน 513.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 86 ในส่วนที่ยังไม่ได้ชำระ 3,102 คน จำนวนเงิน 86.4 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.4 ในส่วนที่ไม่ชำระทำให้เกิดปัญหาในการขยายงานสินเชื่อและติดตามหนี้เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงสาเหตุของการค้างชำระเพื่อที่จะเป็นข้อมูลในการนำไปกำหนดนโยบายในการวางแผนการดำเนินงานของธนาคารต่อไป (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาฝาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ,2539:22)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

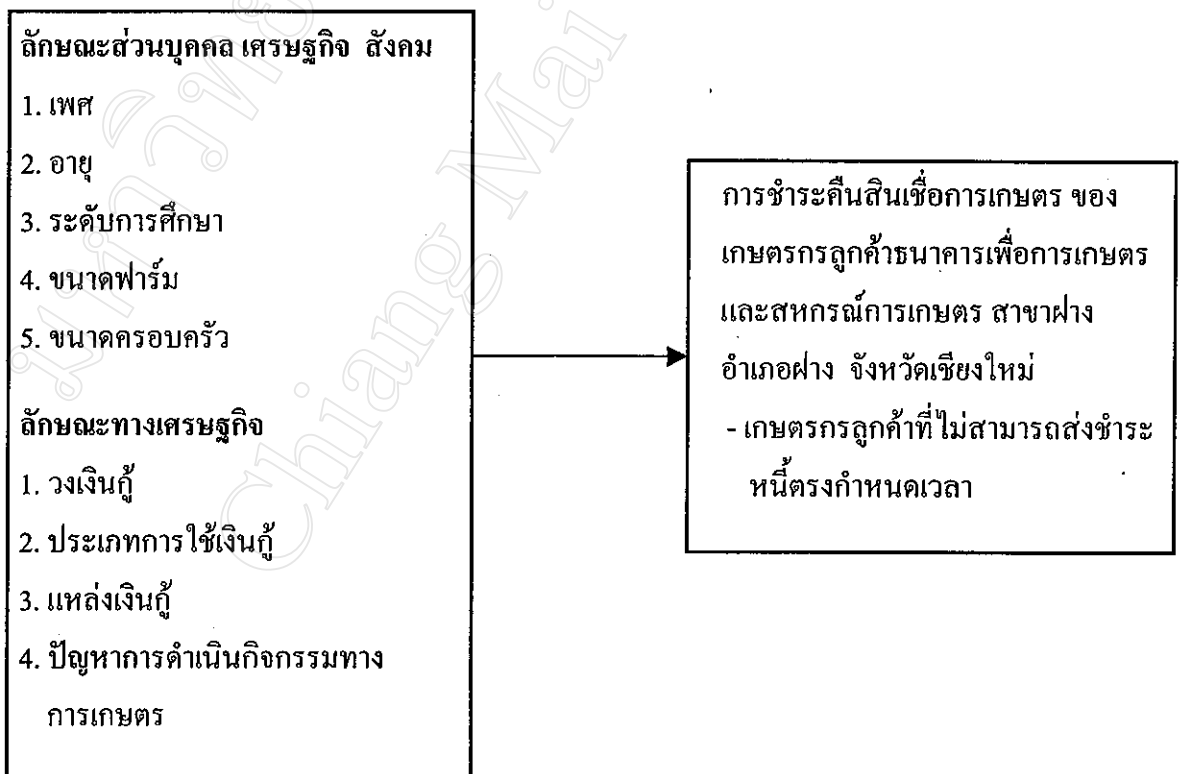
1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม กับการชำระคืนสินเชื่อการเกษตร
3. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในการชำระคืนสินเชื่อการเกษตรตลอดจนความต้องการของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส.

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดเห็นเพื่อการศึกษาดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ทำให้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายและวิธีการให้สินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาฝาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) หมายถึง ธนาคารที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสินเชื่อการเกษตรและสถาบันเกษตรกร ในอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม ในการวิจัยนี้หมายถึง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาฝาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

สินเชื่อการเกษตร หมายถึง เงินที่เกษตรกรกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นำไปใช้ในการลงทุน และเป็นค่าใช้จ่ายทางการเกษตรเช่น ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง ค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น

สินเชื่อในระบบ หมายถึง การกู้ยืมเงินจากพ่อค้า ญาติพี่น้อง หรือบุคคลอื่นๆ ที่มีสินทรัพย์เพียงพอที่จะให้กู้ยืมในรูปของตัวเงินได้

สินเชื่อในระบบ หมายถึง การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินต่างๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์ สหกรณ์การเกษตรเป็นต้นที่ให้บริการสินเชื่อแก่เกษตรกรโดยเสียดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ

หลักประกัน หมายถึง หลักทรัพย์ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ได้แก่ ที่ดินรวมทั้งสิ่งปลูกสร้างบนที่ดิน โดยการค้ำประกันเงินกู้

หนี้เงินกู้ หมายถึง สินเชื่อการเกษตรที่เกษตรกรกู้ยืมไปเป็นค่าใช้จ่ายและลงทุนในการเกษตร

หนี้ค้างชำระ หมายถึง สินเชื่อการเกษตรที่เกษตรกรได้กู้ยืมไปเป็นค่าใช้จ่ายและลงทุนในการเกษตรแล้วไม่สามารถนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยมาชำระได้หมดภายในเวลาที่กำหนดไว้

แหล่งเงินกู้ในระบบ หมายถึง การเงินที่มีการดำเนินธุรกิจโดยสถาบันการเงินต่างๆ ภายในขอบเขตของกฎหมาย มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติแตกต่างกันไปเช่น ธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตร และฯลฯ

ประเภทเงินกู้ หมายถึง เงินกู้ระยะสั้น ระยะปานกลาง เกรดเงินสด ระยะยาวเพื่อการเกษตร และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

ประเภทการใช้เงินกู้ หมายถึง เงินกู้เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่าย หรือเป็น
 ค่าลงทุนในกิจกรรมการเกษตร

แหล่งเงินกู้นอกระบบ หมายถึง แหล่งการเงินที่เกิดขึ้นตามความจำเป็นและ
 ความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละท้องถิ่นเช่น พ่อค้า นายทุน เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง
 เป็นต้น

เกษตรกรลูกค้า หมายถึง เกษตรกรที่ได้รับการสอบสวนเข้ามาเป็น
 ลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตามระเบียบและข้อบังคับของธนาคาร

สภาพการถือครองที่ดิน หมายถึง สภาพการถือครองพื้นที่ทำกินการเกษตร
 ของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ หมายถึง การที่เกษตรกรได้ใช้เงินกู้ไม่ตรง
 ตามวัตถุประสงค์ของการกู้เงินที่ได้แจ้งไว้กับธนาคาร